

Nr 10.

Ankom till Riksdagens kansli den 22 april 1913 kl. 1 e. m.

*Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 10,
i anledning av Första kammarens beslut rörande inom
Andra kammaren väckta motioner om skrivelse till Kungl.
Maj:t angående utredning och förslag i fråga om läkar-
undersökning av folkskolebarn m. m.*

Närvarande: herrar Enderstedt, Svensson i Skönsberg, Johanson i Gäre, Johanson i Vetlanda, Lundgren i Björna, Mörtzell, Sterne, Zelahn, Olsson i Järnsida och Nilsson i Hagaby.

Sedan Andra kammaren till dess andra tillfälliga utskott hänvisat de inom kammaren väckta motionerna, nr 59, av herrar Anderson i Knapasjö och Enderstedt, samt nr 155, av herrar Hallén och Helger, har utskottet i sitt utlåtande nr 7 hemställt, att Andra kammaren ville, i anledning av nämnda motioner, för sin del besluta, att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, i vilken mån läkarundersökning av lärjungarna i landets små- och folkskolor må kunna införas, ävensom i vilken utsträckning och under vilka förutsättningar bidrag av statsmedel må kunna utgå till dylik undersökning, samt till Riksdagen inkomma med det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Vad utskottet sålunda hemställt har Andra kammaren bifallit.

Sedan beslutet delgivits Första kammaren, har denna kammare hänvisat ärendet till sitt första tillfälliga utskott.

I avgivet utlåtande, nr 15, har detta utskott hemställt, att Första kammaren måtte på det sätt biträda Andra kammarens i ärendet fattade beslut, att Första kammaren för sin del beslutar, att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda,

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 13 saml. 2 avd. 10 häft. (Nr 10.)

huruvida och i vilken utsträckning bidrag av statsmedel må kunna utgå till skoldistrikt, vilka beslutat anordna läkarundersökning, i större eller mindre omfattning, av lärjungar i små- och folkskolorna, samt för Riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan giva anledning.

Till stöd för denna hemställan har utskottet anfört:

»På framställning av Kungl. Maj:t beviljade Riksdagen år 1911 till bestridande av utgifter för undersökningar rörande hälsovårdsförhållandena vid folk- och småskolor å Sveriges landsbygd ett anslag på extra stat för år 1912 av 5,000 kronor. Dessa undersökningar skulle, såsom i Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande finnes omnämnt, verkställas genom svenska provinsialläkarföreningens försorg och omfatta bland annat skolhuset med inredning, undervisningens hygien samt lärjungarnas hälsotillstånd. Låt vara, att den nu nämnda åtgärden endast äsyftar att åvägbringa en jämförelsevis begränsad och huvudsakligen statistisk undersökning, så visar beslutet dock, att Riksdagen behjärtar frågan om undersökningar rörande hälsotillståndet bland landets små- och folkskolebarn.

En sådan Riksdagens ståndpunkt finner utskottet vara naturlig och riktig. Statens intresse av att barnens hälsotillstånd på ett tidigt stadium undersökes ligger i alltför öppen dag för att här behöva närmare utvecklas. Många sjukligt anlag torde på så vis kunna kvävas i sin linda, medan det måhända eljest kunnat ödelägga individen och även, om det varit av smittobärande art, sprida sig till hans omgivning. En enligt utskottets mening viktig synpunkt i denna fråga är vidare den, att en av de primära förutsättningarna för framgångsrik skolgång är kroppslig hälsa. Då staten och kommunerna offra mycket för skolundervisningen, synes det framstå som en ganska rimlig konsekvens att icke underlåta en åtgärd, som i hög grad är ägnad att göra undervisningen effektiv. Slutligen torde även förtjäna framhållas, att föräldrar och målsmän väl kunna anses hava rätt fordra, att i möjligaste mån förebygges, att deras barn i skolan ådraga sig smitta eller ohälsa.

För utskottet har det från början stått klart, att de undersökningar, varom här är fråga, icke böra göras obligatoriska, utan att det bör stå varje skoldistrikt fritt att, i den mån betydelsen av sådana läkarundersökningar kommer till uppskattning, besluta därom. Huruvida undersökningarna endast böra avse de nyinskrivna folkskolebarnen och sålunda ske årligen eller företagas periodiskt med vissa mellanrum och då omfatta samtliga skolpliktiga barn, är utskottet icke i stånd att för närvarande bedöma. Vid den utredning härom, som enligt utskottets mening bör komma till stånd, torde böra beaktas, att på ett senare stadium av skol-

gången, då arbetet i skolan mera forceras, barnens hälsotillstånd ofta föret större känslighet än vid inträdet i skolan, och att deras mottaglighet för sjukdomar då ökats. Vid ett sådant senare stadium torde även lärarnas erfarenhet beträffande barnens hälsotillstånd hava stadgats och därigenom måhända kunna i viss mån tjäna den undersökande läkaren till ledning. I övrigt torde de lokala förhållandena i en del landsändar påkalla en annan anordning för undersökningarna därstädes än den, som på andra håll kan finnas lämplig.

Då utskottet, såsom redan blivit framhållet, utgår från att läkarundersökningarna av folkskolebarn icke böra göras obligatoriska, vill det synas utskottet, som om de betänkligheter, man ur ekonomisk synpunkt må kunna hysa mot förslaget, borde väsentligt reduceras. I vilken utsträckning och under vilka former det allmänna må bidra till bestridande av kostnaderna för läkarundersökningar, torde först efter en ingående prövning kunna bestämmas. Enligt utskottets förmenande är det dock redan från början klart, att de kostnader, ett skoldistrikt på landsbygden får vidkännas för åvägbringande av nu omtalade läkarundersökningar, i regel måste bliva avsevärt större än motsvarande kostnader för ett skoldistrikt i stad, varför utskottet jämväl förmodar, att vid statsbidragets fördelning mellan stad och landsbygd hänsyn måste tagas till denna skiljaktighet.

Av det nu sagda torde framgå, att utskottet anser sig böra till övervägande förorda beviljandet av ett statsanslag, varur bidrag kunde, efter ansökning, utgå till sådana skoldistrikt, som beslöte anordna läkarundersökningar av folkskolebarn och som prövades vara i behov av understöd för deras verkställande. De krav, som i detta hänseende kunna ställas på det allmänna, torde icke komma att bliva alltför stora. Under alla förhållanden torde de fullt motsvaras av de för vårt folk välsignelserika verkningar, som en undersökning av barnens hälsotillstånd i små- och folkolorna — liksom redan är fallet i de allmänna läroverken — får anses komma att medföra.»

Utskottets hemställan har av Första kammaren bifallits, varefter ärendet för vidare behandling återlämnats till Andra kammaren, som hänvisat det samma till sitt andra tillfälliga utskott.

Såsom av det ovanstående framgår, skulle en utredning i enlighet med Andra kammarens hemställan bland annat avse frågan, i vilken mån läkarundersökning av lärjungarna i landets små- och folkskolor må kunna införas. Detta moment har icke upptagits i den av Första kammaren be-

*Utskottets
yttrande.*

slutade formuleringen. Då emellertid en utredning på grund av en i enlighet med Första kammarens beslut avfattad hemställan med hänsyn till den av Första kammarens utskott förebragta motiveringen i allt väsentligt torde komma att omfatta, vad Andra kammaren avsett, får utskottet hemställa,

att Andra kammaren, med frånträdande av sitt förut fattade beslut, måtte biträda, vad Första kammaren i ärendet beslutat.

Stockholm den 22 april 1913.

På utskottets vägnar:

M. ENDERSTEDT.
